

Oikeusministeriölle

Sisäministeriö; lausunto lähestymiskiellotyöryhmän mietinnöstä

Oikeusministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lähestymiskiellon tehostamistyöryhmän mietinnöstä lausuntoa. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi lähestymiskiellosta annettua lakia, rikoslakia ja tuomioistuinmaksulakia. Esityksen tavoitteena on parantaa lähestymiskiellon tehokkuutta, vähentää lähestymiskiellon rikkomista ja lisätä erityisesti lähisuhteissa tapahtuvan väkivallan uhrin turvallisuutta. Lähestymiskiellon tehostaminen toimeenpanee hallitusohjelmaa.

Sisäministeriö on osallistunut lähestymiskiellon tehostamista pohtineen työryhmän työskentelyyn, jonka aikana sisäministeriön esiin nostamat seikat on otettu keskeisiltä osin huomioon. Työryhmä on työskennellyt nykytilassa havaittujen ongelmien ratkaisemiseksi ja löytänyt keinoja, joilla voidaan parantaa haavoittavassa asemassa olevaa eli lähestymiskiellon suojantarpeessa olevan turvallisuutta.

Sisäministeriö pitää työryhmän ehdotuksia kannatettavina ja tarpeellisina lähestymiskiellon tehostamiseksi ja kiellolla suojattavan henkilön turvallisuuden parantamiseksi. Lähestymiskiellon tehostamista pohtinut työryhmä ehdottaa uutta mahdollisuutta lähestymiskiellon tekniseen (sähköiseen) valvontaan, jonka takia tulisi säädellä laissa myös nykyisen lähestymiskiellon valvonnasta. Tällä ei kuitenkaan muutettaisi mietinnön mukaan nykyisen valvonnan sisältöä muilta osin sähköisellä valvonnalla. Työryhmä ehdottaa myös väliaikaisen lähestymiskiellon määräämisen edellytyksiä täsmentämistä, lähestymiskiellon aikana sallitun yhteydenottokynnyksen korottamista sekä lähestymiskiellon rikkomisen kiireellistä käsittelyä rikosprosessissa. Jatkossa tuomioistuin voisi määrätä lähestymiskiellon hakijalle maksutta oikeudenkäyntiavustajan, ja se edistäisi hakijan mahdollisuuksia saada suoja.

Sähköisestä valvonnasta. Työryhmä esittää, että tuomioistuin voisi päättää, että laajennettuun lähestymiskieltoon liitettäisiin sähköinen valvonta, jos se olisi välttämätöntä henkeen, terveyteen tai vapautteen kohdistuvan rikoksen uhan torjumiseksi eikä se olisi kohtuutonta ottaen huomioon uhkaavan rikoksen vakavuus, valvontaan määrättävän olosuhteet ja muut asiassa ilmenneet seikat. Sähköistä lähestymiskielloa valvoisi poliisi Rikosseuraamuslaitoksen vastatessa valvonnan teknisestä toteutuksesta. Sähköisten valvontasääntöjen noudattamatta jättäminen olisi rikos.

Sisäministeriö toteaa ensinnäkin, että työryhmän esittämä sähköisen valvonnan malli on valtion kokonaistaloudellisesta näkökulmasta tarkoituksenmukainen. Sisäministeriö pitää kannatettavana, että teknisen valvonnan suorittaisi Rikosseuraamuslaitos ja sitä rikottaessa ilmoitus menisi Rikosseuraamuslaitoksesta suoraan Häätäkeskukselle. Lähestymiskiellon rikkomiset ovat nykyiselläänkin häätäkeskukselle tulevia hätät ilmoituksia, joiden käsittelystä Poliisihallitus on ohjeistanut Häätäkeskuslaitosta häätäkeskuslain (692/2010) mukaisesti. Suojeltavan henkilön ilmoittamissa akuuteissa tapauksissa häätäkeskuslaitos hoitaa hätät ilmoituksen perusteella poliisin kiireelliseen hälyttämisen paikan päälle. Uudessa sähköisessä valvonnassa hätät ilmoituksen tekisi

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

teknistä valvontaa suorittava toinen viranomainen. Koska sähköinen valvonta otettaisiin käyttöön vain erityisin perustein keinona hengen ja terveyden vaarassa olevan henkilön suojelemiseksi, se olisi rinnastettavissa hätäilmoitukseksi huolimatta siitä, että ilmoitus tulee valvontaa teknisesti hoitavalta taholta. Siten kyseisten hätäilmoitusten vastaanotto ja poliisin hälyttäminen tehtävälle kuuluu Häätäkeskuslaitoksen tehtäviin. Poliisihallitus antaisi asiaan liittyvää tarkempaa ohjeistusta Häätäkeskuslaitokselle.

Sähköisen valvonnan järjestämisestä ja käytännön menettelyistä tulisi sopia Poliisihallituksen, Häätäkeskuslaitoksen ja Rikosseuraamuslaitoksen välillä. Niin ikään, että myös tuomioistuimen ja Rikosseuraamuslaitoksen tulisi sopivat tehokkaat menettelyt sähköisen valvonnan käynnistämiseksi viivytyksettä tuomioistuimen ratkaisun jälkeen. Esimerkiksi tehostetun matkustuskiellon osalta on sovittu käytännöistä, joissa rikosseuraamuslaitoksen edustajat tulevat paikalle jo istuntokäsittelyyn.

Sisäministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi vielä varmistaa, että sähköisessä valvonnassa syntyvän datan tiedonkäsittely ja -luovutus on mahdollista tarkoituksenmukaisella tavalla. Esimerkiksi teknisessä lähestymiskiellon valvonnassa syntyvä tieto tulee olla käytettävissä ja saatavissa esitutkintaa varten. Arviointi voidaan tehdä, kun sisäministeriössä vireillä oleva hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) uudistamishanke (SM035:00/2020) päättyy 31.12.2021 ja eduskunta on hyväksynyt käsittelystä hallituksen esityksen (HE 246/2020 vp) Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vankeuslain ja eräiden muiden seuraamusten täytäntöönpanosta annettujen lakien muuttamisesta.

Lähestymiskiellon rikkomisesta. Sähköisen valvonnan tarkoituksena on erityisesti turvata lähestymiskiellolla suojattavan henkilön turvallisuus siten, että apu tulisi nopeasti paikalle. Se kohdistuisi laajennetun lähestymiskiellon tapauksiin, joissa olisi riskinarviointiin perustuen erityisen suuri uhka. Taustalla voisi olla esimerkiksi aiempia lähestymiskiellon rikkomisia, joiden tehostamiseksi sähköinen valvonta voitaisiin määrätä vakavan uhan torjumiseksi. Tämän takia olisi tarkoituksenmukaista pohtia, että tulisiko sähköisesti valvottua lähestymiskieltoa rikottaessa myös seurata tavanomaista lähestymiskiellon rikkomista korkeampi sanktio preventiivisen vaikutuksen lisäämiseksi. Jatkovalmistelussa tulisikin vielä pohtia uutta kriminalisointia ”Törkeä lähestymiskiellon rikkominen.”

Ehdotuksen vaikutuksista. Sisäministeriö katsoo, että lähestymiskiellon taloudelliset ja viranomaisvaikutukset on arvioitu asianmukaisesti tämä hetken tietoon perustuen. Häätäkeskuslaitos ja Poliisihallitus lausuneen omalta osaltaan. Sisäministeriö pitää tärkeänä, että lainsäädäntömuutosten taloudelliset vaikutukset huomioidaan myös kehys- ja budjettiprosesseissa. Mikäli täysmääräistä rahoitusta ei osoiteta viranomaisille, se tulee huomioida toteuttavissa lainsäädäntömuutoksissa.

Kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Johtava asiantuntija

Heidi Kankainen

Jakelu OM Oikeusministeriö

Tiedoksi SM PEO
SM PEO Strategia- ja ohjausyksikkö, Juha-Veli Frantti
SM HKO Talous, Antti Karila
SM PO Poliisiosasto, Tomi Vuori
SM PO Poliisitoiminnan ohjausyksikkö, Stefan Gerkman